

Szacunki i liczby w badaniach nad Zagładą: ograniczenia, zagrożenia i perspektywy

W debatach o przebiegu Zagłady często pojawia się element sporu o szacunki i liczby w odniesieniu na przykład do ofiar obozów koncentracyjnych i zagłady, mordu w Jedwabnem, Polaków wydających i mordujących Żydów bądź przeciwnie, ratujących i represjonowanych z tego powodu. Ponieważ uczyniono z tej sprawy kwestię polityczną, zaistniał dysonans poznawczy: z jednej strony pojawiły się twierdzenia o milionach Polaków pomagających Żydom, z drugiej o dwustu i więcej tysiącach uwikłanych w ich eksterminację, z powołaniem się na analizy i dane źródłowe. Badania ilościowe, których celem jest weryfikacja szacunków funkcjonujących w literaturze przedmiotu i w sferze publicznej, a przede wszystkim dostarczenie danych mających stanowić punkt wyjścia nowych hipotez, cechują liczne ograniczenia. Problemem są luki w materiale źródłowym, czasem też jego mała wiarygodność i przypadkowość. Poza tym liczby same w sobie nie wyjaśniają badanych zjawisk i muszą je wspierać badania jakościowe. W obu przypadkach wymagane jest krytyczne podejście do źródeł, odłożenie na bok emocji, wypracowanie i stosowanie właściwych metod, a także stworzenie przestrzeni do prowadzenia dyskusji akademickich.

W kolejnym numerze rocznika „Zagłada Żydów. Studia i Materiały” chcemy zachęcić do krytycznego namysłu poświęconego szacunkom i liczbom w badaniach nad Zagładą. Interesuje nas tutaj nie tylko kwestia okupowanych ziem polskich oraz polskich dyskusji, ale także szeroko rozumiana perspektywa międzynarodowa. Zapraszamy naukowców zajmujących się metodologią badań ilościowych, w tym analityków, statystyków i demografów, a także badaczy konkretnych zagadnień w ujęciu ilościowym. Zapraszamy również do nadsyłania tekstów o znaczeniu takich badań, trudnościach, granicach, zagrożeniach czy wreszcie manipulacjach, jakim bywają poddawane. Zachęcamy też do publikowania tekstów podsumowujących dotychczasowe debaty na ten temat.

Przykładowe obszary tematyczne:

- Refleksja nad źródłami do badań nad kwantyfikowaniem Zagłady, w tym przydatności dokumentów tworzonych w okresie wojny i okupacji i ich ograniczeniach
- Rola baz danych i nowych narzędzi analitycznych w pogłębianiu i poszerzaniu wiedzy o liczbach ofiar Zagłady
- Rozważania o definiowaniu osób i zjawisk poddawanych kwantyfikacji
- Spory wokół liczb ofiar Zagłady w ogóle oraz ofiar konkretnych zbrodni w czasie Zagłady
- Znaczenie liczb w powojennych dyskusjach o przebiegu Zagłady i udziale Polaków w ratowaniu oraz wydawaniu/mordowaniu Żydów
- Granice kwantyfikowania zjawisk społecznych: czego nie da się policzyć i oszacować?
- Białe plamy w badaniach ilościowych: zagadnienia, które nie były dotąd przedmiotem badań, a także liczby dotychczas niekwestionowane w dyskusji naukowej
- Problem ekstrapolacji danych z mniejszych próbek na większe lub danych z jednych obszarów na inne

Poza artykułami dotyczącymi głównej tematyki numeru przyjmujemy też teksty poświęcone bieżącej pracy badawczej autorów, w tym prezentujące nowo odkryte źródła archiwalne.

Kalendarz i procedura przyjmowania tekstów

15 maja 2026 r. – ostateczny termin nadsyłania propozycji artykułu zawierającego:

- konspekt artykułu, na który się składają: tytuł, główne tezy, metodologia, źródła; objętość do 1800 znaków,
- krótka nota o autorze zawierająca informacje o karierze akademickiej, bieżącej afiliacji, zainteresowaniach i dokonaniach badawczych, wykaz najważniejszych publikacji.

Propozycję artykułu należy przesyłać mailowo na adres redakcji:

redakcja@holocaustresearch.pl

31 maja 2026 r. – termin ostatecznej decyzji Redakcji o przyjęciu propozycji i zamawiania tekstów

1 stycznia 2027 r. – nieprzekraczalny termin nadsyłania tekstów poprzez system czasopisma

<https://zagladazydow.pl/index.php/zz/about/submissions>

Wytyczne dla autorów - <https://zagladazydow.pl/index.php/zz/zasady>

Rocznik „Zagłada Żydów. Studia i Materiały” działa w zgodzie z Kodeksem Postępowania Komitetu ds. Etyki Wydawniczej stosując [Zasady przejrzystości i najlepsze praktyki w publikacjach naukowych](#) (Committee on Publication Ethics – COPE).

Procedury recenzowania, którymi posługuje się Redakcja pisma „Zagłada Żydów. Studia i Materiały”, są opisane na stronie internetowej rocznika, zgodne z wytycznymi dotyczącymi recenzowania przygotowanymi przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w broszurze „Dobre praktyki w procedurach recenzyjnych w nauce”, a w szczególności:

- Teksty są poddawane wstępnej ocenie przez Redakcję. Weryfikacji podlegają: zakres tematyczny nadesłanego artykułu (pod kątem jego zgodności z tematyką pisma), zgodność z kryteriami formalnymi dla tekstu naukowego oraz stosowanie się autora do instrukcji wydawniczej. Na podstawie wstępnej rekomendacji co najmniej dwóch członków Redakcji są one kwalifikowane do dalszej procedury recenzyjnej lub odrzucane. W każdym wypadku autor jest informowany o decyzji Redakcji.
- Redakcja stosuje zasadę double blind review, zgodnie z którą recenzenci i autor nie znają tożsamości drugiej strony.

Jest nam miło poinformować, że rocznik „Zagłada Żydów. Studia i Materiały” indeksowany jest w wielu międzynarodowych i krajowych bazach cytowani – w tym także SCOPUS i DOAJ. Oznacza to, że w najbliższej ewaluacji autorzy mogą liczyć na znacznie zwiększoną, odpowiadającą randze naszego czasopisma liczbę punktów.